

## KULTUUR

Homme kell 19 esineb kontserdimaja kammersaalis Dominique Pifarely trio Prantsusmaalt. Kõlavad džässi-improvisatsioonid viulile, orelile ja trummele.



Kaido Ole.

## Endla näitab Kaido Ole maale

Silja Joon

Alates tänasest on Endla teatrigaleriis Kaido Ole maalinäitus "Küsimused".

Kaido Ole sõnade kohaselt maalib ta selle seeria aasta tagasi. "Arvan, et iga normaalne inimene mõtleb ja sellisel juhul tekivad alati küsimused. Mõnikord (rahuldavad) vastusedki. Küsimused aga püsivad ning on ühed ja samad. Seega võib teatava üldistusega väita, et mõtlema inimese maailm ehk "päikesesüsteem" tiirleb ümber küsimus(t)e. Ja seda täpselt maalidel näetegi," räägib kunstnik.

Ole tunnistab, et seoses mõtlemisega kummitavad teda kaks äärmust. Meenub Hando Runneli lasteraamatu pealkiri "Mõtelda on mõnus", teist poolust iseloomustab Ole uue näituse tööpealkiri "Kas ma olen loll?". Kõik muu maahub kenasti sinna vahele.

Näitus on avatud 29. oktoobri.

## Hädameestel esineb lastetsirkus

Silja Joon

Laste ja noorte teatrifestivali "NB festival 2008" raames esinevad noortetrupid ja väike-teatrid Pärnu maakonna keskustes.

Esmaspäeval kell 13.50 algab Hädameeste spordikeskuses OMAtsirkuse mänguline kogupereetendus "Tsirkus – see on imelihtne!".

Lavastaja on Kaja Kann. "Tsirkus – see on imelihtne" on mänguline ja improvisatsiooniline etendus, kus artistid tekitavad tsirkuse tegevust kaudu üllatusolukordi.

Etenduses ei ole loomi, ei ole klassikalist telgitsirkust ega klouni, on aga nalja, rõõmu ja mängulust. On flakke, üleviseid, saltosid, žongleermist pallide ja kurikatega.

Tsirkuseartistid on Kädi Metsoja, Kristin Made, Johanna Terasmees, Anni Veskimäe, Maria Netti Nüganen, Johanna Sooba, Kert Erhard Ridaste, Saga Leipalu, Lee Kelomees.

Külalisetendusi antakse teatrifestivali raames veel Kihnu saarel, Toris, Hädameestel, Tõstamaal, Varblas, Vändras ja Pärnu-Jaagupis.

Eesmärk on viia noorte teatritsirkusele lavastused maale, et kohtuda uue publikuga, leida esinemisvõimalusi ja luua otsesidemeid kohalike kultuurijuhutidega.

Etendused lõpevad näitlejate ja publiku teineteiseleidendisega, toimugu see siis ühise tegevuse või mõttevahetuse vormis.

# Elo Liiv hindab eelkõige loomisrõõmu

Karin Klaus

Eesti kujurite ühenduse aastanäituse raames tegi uue kunsti muuseumis skulptuuriklassi kunstiakadeemia õppejõud dotsent Elo Liiv.

Huvilised said Liivi juhendamisel kätt proovida talgikivist väikevormi kujundades. Kokku käis muuseumis kolmel päeval üle 30 inimese.

**Võhikule tundub skulptoritöö raske: kivi või muu materjali vajalikku vormi saamiseks tuleb kõvasti füüsiliselt vaeva näha. Ometi on paljud kujurid naised.**

Pigem nõuab see töö püsivust ja naised on püsivad. Mind võlub just see, et saab rahulikult, oma sisetunnet jälgides vormi kasvatada või kahandada, see on ju materiaali ehk ülekantuna kogu ilma muutmise võimalus. Seda ei pea kiiresti ja jõuliselt tegema, mis muidugi ei tähenda, et me tugevad pole! Kui on vaja suurt jõudu, näiteks raskeid asju tõsta, kutsutakse mehed appi.

**Teie skulptuuriklassist Pärnus võttis täiskasvanute kõrval osa palju lapsi ja noori. Enamik lapsi armastab voolida ja maalida, nad on oma loomingus julged ja enesekindlad. Miks kipub suurtel inimestel tihti loomisrõõm ja -soov kaduma?**

Need kursused ongi selleks, et tuua skulptuuri rahvale lähemale. Kõlab sotsialistlikult, aga mind häirib üsna tugevalt, et kunsti tegemist seostatakse vaid professionaalidega. Tõde on, et professionaalne kunst kaotab jalgealuse, kui ülejäänud inimestel on loomislust kadunud.

Siin kursusel kasutan talgikivi (vanadel maiadel tuntud piibukivina), mis on kõige pehmem kivim maakeral. Ta laseb end kergelt ja kiiresti töödelda, säilitades sealjuures pealispinna poleeritud oleku, mis meenutab marmorit.

See on tore materjal, millest igauhe jõud üle käib, ja kõik saavad oma kätega tegemise mõnu tunda. Just see mõnutunne, mis tekib käte, mõtete ja hinge ühisest tegutsemisest, on see, mis kaduda ei tohi, ei hariduse ega professionaalide survel.

Millelipärast on juhtunud, et meil on rohkem soovitud akadeemiline kunst ja muusika, see oleks justkui õigem ja väärtuslikum kõikidele inimestele sünniga kaasa antud rõõmust oma kehaga midagi väljendada, olgu siis tants, laul või kätetöö.

Mind isiklikult häirib läänemaine varjundite vähesus muusikas ja kunstis ning see, et sellele rajaneb suur osa meie haridussüsteemist.

Hariduses peaks kõik algama oma lähiümbrusest: enne oma emakeel, rütm, laul, kombed, kunst ja käsitöö ning siis minna alles kaugemale. Kahjuks pole meie esivanemate kultuuris kasutatud skulptuursetest vormidest, regilaulust ja hinnatud käsitöökusest palju järel.

Kuidagi on aga nii, et just selles n-õ meie omas mahlas on lapsel kogu arengu tee vältel võimalus areneda nii, et tegemise lust kaotasi ei lähe.



Eesti kunstiakadeemia õppejõud Elo Liiv arvab, et loomisrõõmu on täisväärtuslikuks eluks vaja, see ei saa kuuluda vaid kuraatoritele ja proffidele.

Ants Liigus

Et meie rahvaste jaoks on läbi ajaloo väärtustatud enam kogukonda kui üksikisikut, eelistaksin mina sellist seisu, kus terve kogukond osaleb iga päev oma ümbruse kujundamisel, mitte ei ole passiivselt üksikute staaride imetlejad.

Praegu eelistatakse, et laps õpigu pigem muusikakoolis klaverit, selmet mängida omaenese väikest kannelt või karjasepasunat. Ometi on need meie oma rahva pillid, mõeldud iseenda ja oma seltskonna lõbustamiseks, mitte akadeemilisel kontserdil esitamiseks.

Isetegemise julgus oleks nagu inimestelt ära võetud, kuid kunst pole ammu see, mida eksponeeritakse ainult näitusesaalides, vaid ka kõik, mida enda ümber igapäevaselt loome.

**Kas lihtsam on õpetada neid, kel juba mingid eelteadmised skulptuurist, või "puhtaid lehti"?**

Ülikoolitasemel on lihtsam õpetada neid, kes on varem midagi teinud. See ei tähenda ilmtingimata kunstikoolis või -ringis õppimist, tähtis on töökogemus, materjali ja töövahendite tundmine. Leian, et Eestis võiks olla peale koolide meistrite süsteemi, mis võrdustaks kõrgkooli ainepunktide õpiaastatega mõne meistri juures.

Tegelikult on ju meie oma vanemad tihti just need meistrid, kellelt õpitakse isegi kõige enam, kuid seni ei väärtustata seda haridust.

Muusika õppimises selle peale juba mõeldakse: mõttekam kui

setod Viljandisse regilaulu õpetama tuua on õpilased nende juurde maale saata. Mõttekam on kihljalastel saada haridust oma kodu kui kaugel linna ülikoolis. Muide, enamikul koorilauljatest regilaulu ehedalt ei kõla. Nii on kahjuks kunstigagi: kreeka-romaa stiilis haritud skulptor pärima laste kunstini ei küündi.

Minu meelest pole põhiline mure väheses kunsti tegemises, vaid selles, et ei osata elementaarsemaid tööriistugi kasutada. Üsna raske on puuskulptuuri õpetada inimesele, kes kunagi puid saaginud või lõhkanud pole. Üks mu sõber ütles, et varsti ei oska lapsed nugagi käes hoida, sest poes on kõik viilutatud kujul!

Skulptuuriõppe miinus on skulptuuriringide vähesus. Huvikoolides skulptuuri õpetada on

kallis, see nõuab lisakulutusi ja ruume, nii tulevadki kõrgkooli noored, kes pole kunagi ühtegi kolmemõõtmelist asja teinud. See aga ei taga erialale professionaalset mõõdet.

**Kas kunst peaks olema positiivne, pakkuma vaatajale ilu ja häid emotsioone?**

Tõenäoliselt peab olema iga sugust kunsti igasugusele maitsele. Kui palju üldse inimesed näitustel käivad? Tavaliselt tulevad näituse avamisele vaid kunstnik ise ja tema sõbrad-tuttavad. Kerge on öelda, et inimesed ei tea kunstist midagi ja see ei huvita neid. On see kunstnike või kunstipubliku viga?

Arvan, et kunst ei pea olema tingimata ilus, vaid professionaalselt tehtud. Et ei tekiks tunnet, et sind ei austata, sulle on näkku sülitatud, miks sa siia üldse tulid. Võib teha "jubetisi", mis on korralikult vormistatud, ja need meeldivad väga paljudele inimestele. Näiteks sürrealistid või Hieronymus Bosch. See ei pea olema aasta otsa maalitud maal, see võib olla kas või üks pintslilööök või mingit tunnet ja emotsiooni tekitav installatsioon.

Publikut ei saa petta, tehes asja, millest sa kunstnikuna ise ei hooli, pole kunstnikuna pühendunud või pole viitsinud lõpuni viia.

Samal ajal on mõnikord mõni töö taotluslikult tühine. Kunstnikud tahavad vahel näidata mingit probleemi, näiteks maailma pealiskaudsust. Vaataja võib aga õlgu kehitada: pealiskaudsust ja tühiust on maailmas niigi palju, miks peaksin seda veel näitusesaalis vaatama?

Eesti moodsa kunsti probleem oli minu meelest selles, et pärast ühiskonna kinnist olemist ja okupatsiooni läks kunstis pendel teise äärmusesse. Endistest protestijatest on saanud uued kunsti diktaatorid, kes midagi oma mõtetest teistsugust mõista ei taha ega suuda. Küllap ollakse vajumas vaikselt kusagile keskele. Mulle sobib seis, kus on puhtalt kontseptsiooninäitus, aga ka selliseid ülevaatenäitusi, nagu on Pärnu uue kunsti muuseumis.

**Kas kunstnik peaks püüdma vaatajale oma töö mõtet selgitada või võiks tõlgendamise jätta igauhe enda hooleks?**

Minu meelest on tobe näitusel pidevalt silte lugeda, mida selle või tolle tööga on mõeldud. Töö peaks ise nii hea olema, et pole vaja seletada. Ometi on seletus mõnikord töö loomulik osa.

Ühiskonnas käib kõik lainetena. Kui kogu aeg tegeldakse sellega, mis on jääv, tekib peagi selle vastu protestiv kildkond, mis väidab, et oluline on kunstis tabada vaid praegune hetk. Kildkonnast kasvab valdav hoovus, kuni taas tekib protest ja hakatakse rääkima igavikulisest, jäävatest väärtustest.

Niisamuti on lugu tekstiga: kord ei kirjuta autor oma nimegi alla, kord aga nii suurelt, et tööd pole selle taga näha. Selline on ühiskonna rütm, kuid pange tähele, mitte kui kahe äärmuse vahel vahelduv, vaid kui pulseeriv ruumiline mass. Kunstnikud on nagu ühiskonna filtrid, nad väljendavad seda, milles elavad, ja teevad mingis mõttes ikka nii, nagu inimestele meeldib.